

de Volkskrant

Opsluiting als verrassend wapen

Ton Sijbrands op 24 juli '99

Vorige week schreef ik dat Bauke Bies (1959 - 1999), die de rechter vleugelopsluiting tot zijn specialiteit had gemaakt, in zijn carrière veel succes had met 'erkende' opsluitingsvarianten als 1.32-28 16-21 2.31-26 11-16 3.37/38-32 7-11 4.36/37-31 19-23 5.28x19 14x23 enz. Maar ook vanuit openingsvarianten die zich daar minder goed toe lenen, slaagde Bies er vaak in het spel een verrassende wending te geven door zich op de meest onverwachte momenten te laten opsluiten. Zoals in onderstaand duel uit de halve finales van 1991.

Krajenbrink - Bies halve finales NK 1991)

1.33-28 18-23 2.34-30 12-18 3.30-25 7-12 4.40-34 20-24 5.34-30 14-20 6.25x14 9x20 7.30-25 4-9
8.25x14 9x20 9.45-40 10-14 10.40-34 20-25 11.34-30 25x34 12.39x30 15-20 13.30-25 5-10 14.38-33
10-15 15.42-38 2-7 16.47-42 17-22 17.28x17 12x21 18.44-39 7-12 19.49-44 11-17 20.33-28?!

Gebruikelijker is 32-28x28. Bies zal op niet-alledaagse wijze duidelijk maken waarom wit de ontwikkeling van de eigen linker vleugel beter niet had kunnen veronachtzamen:

20...6-11(!) 21.31-27 1-6(!) 22.39-33 24-29! 23.33x24 20x29 24.44-39 14-20! 25.25x14 19x10
26.28x19 13x24 27.37-31 10-14(!!)

Dit was de bedoeling van zwarts laatste zetten: Bies laat willens en wetens zijn rechter vleugel opsluiten, in de - terechte - veronderstelling dat het achtergebleven materiaal aan de vijandelijke linker vleugel minstens zo zwaar zal wegen.

28.41-37 18-23! 29.31-26 15-20 30.39-33 20-25 31.43-39 25-30

Mede doordat wit niet meer over de formatie 45/40/34 beschikt en zwart aan deze bordrand dus min of meer de vrije hand heeft, ontstaat er een ongekend kleurrijk spelbeeld.

32.48-43 14-19 33.46-41 3-9 34.33-28 12-18 35.37-31 8-13 36.39-33

Zie diagram 1

36...29-34!!

Met deze prachtige, schijnbaar a-positionele zet (wie had hier niet 36...30-34 verwacht?), trekt zwart alle kansen naar zich toe.

37.41-37

Op 37.43-39 34x43 38.38x49 had kunnen volgen 38...30-34! (kansrijker dan de damzet 38...24-29, 39...23-29 en 40...19-23 enz.) en nu:

1) 39.41-37 23-29! 40.42-38 18-22! 41.27x18 13x22 42.49-44 9-13! 43.50-45 34-39! (exacter dan 43...13-18 44.44-40 18-23 45.31-27! enz.) 44.28-23 19x28!! 45.32x43 en nu is eerst 45...24-30(!) en 46...13-19(!) en daarna pas 47...22-27 enz. zowel het hardhandigst als het slijkst.

2) 39.42-38 23-29 40.49-43 9-14 41.41-37 14-20 42.50-45 20-25 43.27-22 18x27 44.31x22 25-30! 45.36-31* 13-18!! 46.22x13 19x8 47.31-27 8-13 48.27-22 13-19 49.22-18 19-23 50.28x19 24x22 en wit heeft geen serieuze compensatie voor de verloren schijf.

37...23-29! 38.50-45 9-14 39.27-22 18x27 40.31x22 14-20! 41.37-31

Dreigt 42.22-18! en 31-27x27. Maar met zijn volgende zet wikkelt Bies tijdig naar een gewonnen eindspel af:

41...19-23! 42.28x8 17x28 43.26x17 11x22 44.8-3 28-33! 45.3x25 33x42 46.45-40 34x45 47.25x27 45-50 48.31-26 42-47??

Inderdaad zou het lichtvaardig zijn om met 48...42-48? 49.27-38 enz. de materiële voorsprong geheel terug te geven. Maar de tekstzet, ongetwijfeld met de vlag op vallen gespeeld, behelst een nog veel grotere fout, als gevolg waarvan wit zowaar nog zal ontsnappen. Eerst 48...50-17! en daarna pas 49...42-47 had een probleemloze overmachtswinst opgeleverd.

49.26-21!

Natuurlijk. Tegen de remise-dreiging 50.27-31 = heeft zwart geen verweer meer.

49...50-45 50.27-31 16x27 51.31x30

En nu de kruiddampen van de tijdnoodfase waren opgetrokken, berustte Bies in een puntending. Ondanks het teleurstellende slot een fantastische partij!

Eigenlijk was het niet meer dan logisch dat Bies' voorliefde voor zowel de omsingeling als de rechter vleugelopsluiting uitmondde in een fascinatie voor het zogeheten Van Leeuwen-systeem, een speltype waarbij men deze beide spelwijzen tracht te combineren. Bij diverse gelegenheden, en vanuit de meest uiteenlopende openingsvarianten, probeerde Bies dan ook het Van Leeuwen-systeem op het bord te krijgen. Maar tot werkelijk gedenkwaardige partijen hebben die pogingen niet geleid, meestal doordat zijn tegenstanders de stelling het liefst zo overzichtelijk mogelijk hielden.

Er zijn echter twee uitzonderingen. In de voorlaatste ronde van het Junioren-WK 1977 won Bies met behulp van het Van Leeuwen-systeem een modelpartij van de Malinees Dembele (zie de Volkskrant van drie weken geleden). En in het open toernooi van Brunssum 1984 bracht hij er de toen nog

piepjonge Willy van den Braak een nederlaag mee toe. De manier waarop Bies in dit duel positie- en combinatiespel hand in hand laat gaan, is indrukwekkend.

Bies - Van den Braak

(Brunssum 1984)

1.32-27 18-23 2.31-26 12-18 3.35-30 20-25 4.33-29 7-12 5.40-35 14-20 6.37-32 10-14 7.44-40 5-10
8.41-37 20-24 9.29x20 15x24 10.46-41 1-7 11.27-21 16x27 12.32x21 23-28 13.21-16 18-23 14.38-33
10-15 15.33x22 17x28 16.36-31 13-18 17.26-21(!) 9-13 18.31-26 4-9 19.37-31 11-17 20.42-38 24-29
21.41-36 7-11 22.16x7 12x1 23.21x12 8x17 24.39-33(!)

Dankzij dit schijnoffertje handhaaft wit de spanningen.

24...28x39 25.49-44 14-20 26.44x24 20x29 27.50-44 9-14 28.44-39 2-8 29.31-27 3-9 30.27-21 17-22
31.36-31 22-28 32.21-16 1-7 33.31-27 8-12 34.27-21 6-11 35.48-42! 11-17?!

Beter was 35...28-33(!) 36.39x28 23x32 37.38x27 15-20 38.34x23 25x34 39.40x29 19x28, al blijft wit na het tegenoffer 40.27-22! 28x17 positioneel aan de leiding gaan.

Zie diagram 2

36.39-33!! 28x37 37.38-32 37x28 38.30-24 19x39 39.40-34 29x40 40.35x2 14-19 41.2-11 9-14 42.45-
40 23-29 43.11-6 19-23 44.40-35 14-19 45.6-50 29-34 46.47-42 23-29 47.16-11 18-22 48.50x3 34-39
49.3-12 19-23 50.42-38 15-20 51.11-6

Zwart geeft het op.

Ik sluit af met een veredelde eindspelgrap. In een partij tegen Evert Dollekamp, halve finales NK 1989, kreeg Bies na welgeteld 86 zetten de volgende (cijfer)stand op het bord: twee zwarte schijven op 4 en 31, twee zwarte dammen op 33 en 35; witte schijf op 15 en witte dam op 46.

Theoretisch is de stand remise: alleen als 31 op 22 staat, kan zwart nog winnen (Scoupe). Maar toen Dollekamp foutief 87.46-5? speelde (aangewezen is 87.46-14! =), liet Bies 87...33-24! 88.5-14* 31-36! volgen. En omdat wit nu de lange lijn moet verlaten, gaf Dollekamp het - terecht - op.

Ik zou dit voorval vermoedelijk niet hebben opgerakeld wanneer het bij deze ene keer was gebeven. Maar Bies heeft in zijn carrière liefst driemaal op deze wijze gewonnen: behalve tegen Dollekamp kreeg hij de stand na (88...)31-36 ook in competitiepartijen met J. Knipper (1993) en de eerder genoemde Van den Braak (1996) op het bord! Kan men in zo'n geval nog wel van toeval spreken?